

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการเฝ้าระวังคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย
เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการอย่างมีมาตรฐานและเท่าเทียม เขตสุขภาพที่ ๑๓ กรุงเทพมหานคร

ศิริพรรณ บุตรศรี
กรรณิการ์ เจริญจิตร
ราตรี ชายทอง
สถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการรณรงค์คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยและเพิ่มการเข้าถึงบริการตรวจคัดกรองพัฒนาการอย่างมีมาตรฐานและเท่าเทียม ในเขตสุขภาพที่ ๑๓ กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ ตุลาคม ๒๕๖๑ ถึง กันยายน ๒๕๖๒ กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ ๑๓ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๐๗,๙๓๘ คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวน ร้อยละ

ผลการศึกษา พบว่า ความร่วมมือของภาคเอกชนคลินิกชุมชนอบอุ่นที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยเชิงรุกนอกสถานบริการขยายความครอบคลุมจากร้อยละ ๓๐ ในปี ๒๕๖๑ ครอบคลุมร้อยละ ๑๐๐ ในปี ๒๕๖๒ ผลผลิตของการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการเฝ้าระวังคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการอย่างมีมาตรฐานและเท่าเทียมเขตสุขภาพที่ ๑๓ กรุงเทพมหานคร ได้ผลลัพธ์เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๑๕.๓ จากยอดเด็กที่มารับบริการวัคซีนในระบบส่งเสริมสุขภาพ(EPI) ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๓๙๔,๔๓๔ คน ความครอบคลุมของผู้มารับบริการที่มารับบริการด้านตรวจคัดกรองและเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยคู่มือ DSPM จำนวน ๒๐๗,๙๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๗๒ ผลการติดตามประเมินคุณภาพการการเฝ้าระวังและตรวจคัดกรองพัฒนาการ ของบุคลากรคลินิกชุมชนอบอุ่นเปรียบเทียบกับผลการพบสงสัยล่าช้า ร้อยละ ๘.๓๔ (ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ร้อยละ ๕.๓๓) การตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยในช่วงรณรงค์คัดกรองเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ปี ๒๕๖๒ พบว่า ยอดความครอบคลุมที่ได้รับการเฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยคู่มือ DSPM จำนวน ๓๓,๑๘๔ ราย ซึ่งคิดเป็น ๑.๕ เท่าของยอดรายเดือนปกติ เมื่อพิจารณาจำนวนการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามกลุ่มอายุสำคัญ ๗,๒๘๘ ราย พบสงสัยล่าช้า ร้อยละ ๒๐.๘ เมื่อแยกตามรายด้านพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากที่สุดคือ ด้านการใช้ภาษา(EL) ร้อยละ ๒๗.๙ รองลงมาด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (FM) ร้อยละ ๒๕.๒ ด้านการเข้าใจภาษา(RL) ร้อยละ ๒๔.๑ ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม(PS) ร้อยละ ๑๒.๕ และน้อยที่สุดด้านการเคลื่อนไหว(GM) ร้อยละ ๑๐.๒ การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ได้แก่ สปสช.เขต ๑๓ เขตสุขภาพที่ ๑๓ กรมการแพทย์ สำนักอนามัย สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ศูนย์สุขภาพจิตที่ ๑๓ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ร่วมกันให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ และมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านการพัฒนาศักยภาพการเยี่ยมเสริมพลังและการประเมินคุณภาพ การร่วมพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการจ่ายค่าตอบแทนที่สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวภายใต้กลยุทธ์ PIRAB การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเยี่ยมเสริมพลังการเป็นพี่เลี้ยงของกรมวิชาการในการออกให้บริการเชิงรุกของคลินิกชุมชนอบอุ่น

ดังนั้นเขตสุขภาพที่ ๑๓ กรุงเทพมหานคร ควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรสาธารณสุขที่ออกตรวจพัฒนาการเด็กเชิงรุก และมีการทบทวนทักษะบุคลากรกลุ่มนี้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในการฝึกอบรม ควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากเขตสุขภาพที่ ๑๓ ในการดำเนินฝึกอบรม จัดให้มีฐานข้อมูลสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกันในการดำเนินการจัดสรรพื้นที่ตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็กเพื่อป้องกันการทับซ้อนของการให้บริการเชิงรุก กำหนดบทบาทหน้าที่ให้แต่ละหน่วยงาน จัดทีมวิชาการในการเยี่ยมเสริมพลังในพื้นที่ ๖ โซนกรุงเทพมหานคร เพื่อให้คำแนะนำกับผู้ให้บริการเชิงรุกดำเนินการได้ตามมาตรฐานการบริการเฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย

คำสำคัญ (keyword) พัฒนาการเด็กปฐมวัย, คู่มือ DSPM, เด็กปฐมวัยเขตสุขภาพที่ ๑๓